Има ли ред в склада от информация? Според PISA – май не

Новини | Свят | Общество | на 23.09.2026 07:38 | от Константина Василева-Славейкова

Защо говорим за това?

Искаме да можеш да различиш Пиза и PISA и да помислим заедно защо нещата, които оценява, са важни за образованието и бъдещето ти.

PISA това, PISA онова. Новините са пълни с коментари за учениците и техните резултати. Но за какво става дума? Да започнем с името. PISA е акроним: дума, съставена от първите букви на други думи.
Programme for (Програма за)
International (международно)
Student (ученическо)
Assessment (оценяване).
Понеже акронимът е от английски думи, е правилно да пишем PISA, а не ПИЗА. И съвсем неПиза – като града с наклонената кула в Италия.

PISA задава куп въпроси на 15-годишните ученици, но мери най-вече уменията им по четене, математика и природни науки. Прави се на всеки три години от 2000 г. насам и днес участват 91 страни. Отнема около година да излязат оценките. Чак през 2026 г. научаваме как е минала PISA 2025 – представяш ли си да чакаш толкова след други контролни?

Как сме се справили?

В PISA няма „най-добра" оценка сама по себе си. Важно е как се справяш спрямо другите и спрямо своите оценки от предишни години. Повечето участници се сравняват със страните в ОИСР – организаторите на PISA. Подобно на ЕС, това е клуб от държави с общи цели и интереси. За разлика от ЕС, връзките не са така силни и има държави от целия свят – от Австрия до Австралия (дано не ги бъркат често).

Та резултатите на България са 387 точки по четене, 405 по математика и 421 по природни науки. Те са не само по-слаби от предишните ни оценки през годините, но и много по-слаби от клуба на страните, с които всички се сравняват.

Важно е да знаеш, че това са средни оценки. Има отделни деца, които са се представили сред най-добрите в света. Такива деца ходят по олимпиади, печелят награди и като цяло се справят невероятно. Средните точки от PISA следят за нещо съвсем друго – как я карат повечето ученици от най-различни училища.

В PISA има шест нива: 1 е за начинаещи (както в игрите, в които си избираш да играеш на „Лесно"), 6 е за напреднали (там се сравняваш с най-силните противници). На най-високото ниво 6 са се представили само двама на всеки сто български ученици в теста по природни науки, трима на сто по математика и едва един на сто е имал най-високите възможни умения по четене. Около половината ученици са били на ниво „Начинаещи".

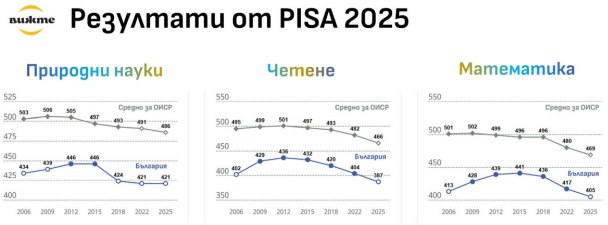

Защо да ни пука?

И преди сме ти разказвали, че PISA**не** е от тестовете, за които се тренира с частни уроци или запомняне. Целта е да обхване натрупани умения, а не наизустени неща. Точно затова ниските резултати са притеснителни.

Уменията и знанията са като къща – надграждат се. Така се учи по-стабилно: в началното училище поставяш основите, после вдигаш стените и дооформяш стаите и чак тогава доукрасяваш с хубави мебели, картини и джунджурии. Ако учиш без надграждане, все едно живееш в разхвърлян склад: диванът е върху ваната, холът е под мазето и не можеш наистина да навържеш знанията смислено.

Нямат значение самите точки в PISA, а каква обратна връзка дават. В случая казват: нужна е много работа, за да се помогне на децата да постигнат потенциала си.

Мързеливо е да се каже „Слаби резултати = учениците са глупави!". Нещата са много по-сложни и всъщност зависят много повече от подхода на възрастните. Уменията трябва да бъдат развити в добра среда. Неслучайно PISA задава куп важни въпроси извън теста: дали на децата им е скучно да научават нови неща, дали са любопитни, дали упорстват, дали използват изкуствен интелект, дали проверяват източниците на прочетеното (както те съветваме винаги). Със статиите и въпросниците в *Книговище* и *Вижте* се опитваме да изградим у теб именно ценни умения и интереси.

С навлизането на изкуствения интелект всеки ще може за секунди „да напише книга", „да композира песен" или „да завърши проект". Светът ще е пълен с полуизмислена информация. Все по-важно и специално ще е да можеш да отсееш плявата, да мислиш задълбочено и да не разчиташ на лесни отговори. Докато възрастните мислят как да направят училището по-добро, най-доброто, което ТИ можеш да направиш, е да продължиш да четеш: с любопитство и удоволствие, да мислиш сам(а) и да развиваш уменията си.

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
/book/7943-kakvo-e-tazi-pisa-za-koyato-vsichki-govoryat

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени